

Pierwsze stwierdzenie świergotka stepowego *Anthus godlewskii* w Polsce

Dnia 29.09.2018 późnym popołudniem, podczas prowadzenia obserwacji ptaków na trawiastym łądowisku w Jastarni na Półwyspie Helskim (pow. pucki, woj. pomorskie) zaobserwowaliśmy świergotka stepowego *Anthus godlewskii*. Ptak został zauważony w locie, w grupie około trzydziestu świergotków łąkowych *A. pratensis*, wśród których wyróżniał się jasnością ubarwienia, ale nie wydawał się o wiele większy. Pierwsze zdjęcia ptaka wykonano w locie. W trakcie obserwacji udało się zarejestrować pojedynczy głos kontaktowy gdy ptak poderwał się do lotu. Głos był nieco krótszy i bardziej ostry w porównaniu z głosem świergotka szponiastego *A. richardi* i brzmiał jak „dszpi”. Ptak był bardzo milczący i podczas godzinnej obserwacji odezwał się tylko ten jeden raz. Ptak przenocował w miejscu obserwacji. Następnego dnia w towarzystwie Marcina Fabera i Andrzeja Kośmickiego ptak został odnaleziony w tym samym miejscu i wówczas wykonano pełniejszą dokumentację zdjęciową oraz lepsze nagrania głosu.

Był to jasny świergotek, nieco większy od świergotka łąkowego, o krótkiej sylwetce, z zauważalnie krótkim ogonem, dosyć masywnym ciałem oraz krótkim i zaostrozonym dziobem. Jego sterówki były krótkie i tępo zakończone; biel była obecna na dwóch skrajnych sterówkach, skrajna sterówka w większości biała, natomiast zasięg bieli na przedostatniej sterówce zewnętrznej sięgał 1/3 długości pióra i był wyraźnie odcięty. Dziób ciemny z różową w 2/3 żuchwą, dość krótki i ostry. Ubarwienie głowy charakteryzowało się jasnym kantarkiem, krótką jasną brwią rozmytą tuż za okiem, wyraźną obrączką oczną, jasnym tłem oka, delikatnie zarysowanymi pokrywami usznymi, czarnym paskiem policzkowym, ciemnym paskiem podbródkowym, jasnym paskiem przyżuchwowym, kreskowanym ciemieniem, obecnością ciemnego paska za okiem oraz białym gardłem. Pierś była kreskowana z płowym tłem, boki, brzuch i podogonie były płowe, niekreskowane, zaś pokrywy podskrzydłowe jasne. Płaszcz charakteryzowało wyraziste kreskowanie, średnie pokrywy skrzydłowe były biało obrzeżone z czarniawym wypełnieniem, zaokrąglone z czubkiem, zaś duże pokrywy były biało obrzeżone. Lotki 3. rzędu były równe długością lotkom 1. rzędu. Nogi charakteryzowały się kolorem różowym i pazurami na kciuku o średniej długości. Opis ptaka sporządziłem na podstawie obserwacji w terenie, notatek oraz dokumentacji fotograficznej. Powyższa obserwacja uzyskała akceptację Komisji Faunistycznej jako pierwsze stwierdzenie świergotka stepowego w Polsce (Komisja Faunistyczna 2019).

Świergotek stepowy jest nieco mniejszy od świergotka szponiastego, ma mniej wyprostowaną sylwetkę z krótszymi nogami i ogonem. Dziób jest krótszy i bardziej zaostrozony, a rysunek na głowie mniej wyrazisty, brew nieco mniej wyraźna i krótsza, kończy się na skraju pokryw usznych i nie wychodzi poza nie. Kreskowanie na płaszczu jest grubsze i bardziej wyraźne. Pasek skrzydłowy jest bardziej widoczny ze względu na wyraźne i mniej spiczaste czarne wypełnienie średnich pokryw. Brzuch jest bardziej jednolity, kolor piersi i boków nie kontrastuje z kolorem brzucha. Szczególnie w rękę przydatną cechą jest również zasięg bieli na przedostatniej zewnętrznej sterówce, który sięga 1/3

Fot. 1. Świergotek stepowy *Anthus godlewski*, Jastarnia, wrzesień 2018 (fot. J. Dobrzyński) – *Blyth's Pipit, Jastarnia, September 2018*

długości pióra i jest wyraźnie odcięty, a nie długi i spiczasty. Tylny pazur jest u tego gatunku o wiele krótszy niż u świergotka szponiastego (Shirihai & Svensson 2018).

Areał lęgowy świergotka stepowego obejmuje obszar Rosji od Altaju, Republiki Chakasji oraz południowych krańców Kraju Krasnojarskiego na wschód po Zabajkale i północno-wschodnie Chiny, a na południu sięga do południowej Mongolii. Jego główne zimowiska położone są na Półwyspie Indyjskim, na Sri Lance oraz w Myanmarze. W niewielkiej liczbie zimuje również nad Zatoką Perską w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (Alström et al. 2003).

Świergotek stepowy został odnotowany w wielu krajach północnej i zachodniej Europy, ale wzrost liczby stwierdzeń nastąpił dopiero od lat 90. XX w., chociaż pierwsze stwierdzenie pochodzi z roku 1882 z Wielkiej Brytanii (Slack 2009). Najbardziej regularnie jest obserwowany w krajach skandynawskich, gdzie do roku 2018 dokonano: w Szwecji 19 stwierdzeń (<https://birdlife.se/rk/raritetskatalogen/sparvfinkar-jarnsparvar-arlor-piplarkor/mongolpiplarka/>), w Finlandii – 18 (Väisänen et al. 2018), w Norwegii – 13 (<https://www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/norgeslisten.php>) i w Danii – 3 (<http://www.netflugl.dk/dklist.php?language=uk>). Stosunkowo licznie pojawia się także w Wielkiej Brytanii – 18 stwierdzeń (Holt et al. 2019), we Francji – 15 (Reeber et al. 2018) oraz w Holandii – 13 (Gelling et al. 2019) i Belgii – 8 (Baeten et al. 2018). Niewiele ptaków dociera do Europy Południowej, gdzie odnotowano go tylko 3 razy w Hiszpanii (Gil-Velasco et al. 2016) i jeden raz we Włoszech (Fracasso et al. 2018). W Europie Środkowej świergotek stepowy pozostaje wielką rzadkością i stwierdzono go tylko 4 razy na wyspie Helgoland w Niemczech (Deutsche Seltenheitenkommission 2010).

Większość stwierdzeń świergotka stepowego w Zachodniej Palearktyce pochodzi z października i listopada. Znacznie rzadziej odnotowuje się jego stwierdzenia w drugiej połowie września i w miesiącach zimowych. Jedyne wiosenne stwierdzenie w Europie z 11.05.2016 dokonane w Wielkiej Brytanii zostało ostatnio po rewizji odrzucone przez brytyjską Komisję Rzadkości (Holt et al. 2019), brak więc obserwacji wiosennych.

Summary: The first record of the Blyth's Pipit *Anthus godlewskii* in Poland. On 29 September 2018 a single Blyth's Pipit was recorded at Jastarnia in the Hel Peninsula. The bird was observed, photographed and sound-recorded in the next day. Detailed description is given and the occurrence of the species in Europe is presented. It is the first record for Poland, accepted by the Polish Avifaunistic Commission.

Literatura

- Alström P., Mild K., Zetterstrom B. 2003. Pipits and Wagtails of Europe, Asia and North America. Christopher Helm, London.
- Baeten S., Vanhove F., Lebrun R., Demeulemeester M. and the members of the BRBC. Rare birds in Belgium in 2018. http://www.belgianrbc.be/reports/BRBC_2018_UK
- Deutsche Seltenheitenkommission. 2010. Seltene Vogelarten in Deutschland 2009 (mit Nachträgen 2001–2008). *Limicola* 24: 233–286.
- Fracasso G., Janni O., Fulco E., Liuzzi C. 2018. Commissione Ornitologica Italiana (COI) – Report 27. *Avocetta* 42: 45–54.
- Gelling G., van der Spek V., Lidster J. & CDNA. 2019. Rare birds in the Netherlands in 2018. *Dutch Birding* 41: 375–400.
- Gil-Velasco M., Rouco M., Ferrer J., Garcia-Tarrason M., Garcia-Vargas F.J., Gutierrez A., Hevia R., Lopez F., Lopez-Velasco D., Olle A., Rodriguez G., Sagardia J., Salazar J.A. 2016. Observaciones de aves raras en España, 2016. *Ardeola* 65: 97–139.
- Holt C., French P. and the Rarities Committee 2019. Report on rare birds in Great Britain in 2018. *Brit. Birds* 112: 556–626.
- Komisja Faunistyczna 2019. Rzadkie ptaki obserwowane w Polsce w roku 2018. *Ornis Pol.* 60: 125–160.
- Reeber S., Blanc J.F., Jiguet F. & le CHN. 2018. Les oiseaux rares en France en 2016 et 2017. *Ornithos* 25: 321–369.
- Shirihai H., Svensson L. 2018. Handbook of Western Palearctic Birds. Vol 1. Passerines: Lark to *Phylloscopus* Warblers. Helm, Bloomsbury Publishing.
- Slack R. 2009. Rare Birds Where and When: Sandgrouse to New World Orioles, vol. 1: An Analysis of Status and Distribution in Britain and Ireland.
- Väisänen R., Huhtinen H., Kuitunen K., Lampila P., Lehtikoinen A., Lehtikoinen P., Velmala W. 2018. Rare birds in Finland in 2018. *Linnut-vuosikirja* 2018: 110–125.
<https://birdlife.se/rk/raritetskatalogen/sparvfinkar-jarnsparvar-arlor-piplarkor/mongolpiplarka/>
<https://www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/norgeslisten.php>

Samuel Sosnowski

11-go Pułku Ułanów Legionowych 14/65, 06-400 Ciechanów
samuel.sosnowski@gmail.com

Szymon Czyżewski

Bażanki 8, 30-376 Kraków
szymon.czyzewski@gmail.com